

Technikai eszközök az MN hadtáp szolgálatában

Palkó Antal mk. százados

A korszerű hadsereg egyik legfőbb jellemzője a technikai eszközök valamennyi haderőnemnél történő széleskörű alkalmazása. A fegyvernemek komplex fejlesztéséből adódó igények meghatározzák a hadtápszolgálattal szemben támasztott követelményeket is. Új fegyvernemek létrejötte, a hagyományosoknál bekövetkezett minőségi változások, a harcászati-hadművelési elvek fejlődése fokozottabb mértékben követelik meg, hogy a személyi állomány és a tömeges méretű technika alkalmazásához szükséges anyagi eszközök mennyiségben és minőségben, a kellő helyen és időben rendelkezésre álljanak.

A hadtáp szolgálati ágai az anyagi ellátás fokozódó követelményeit, magasabb színvonalú szolgáltatásokat a célnak megfelelően speciális technikai eszközök és korszerű szervezési módszerek alkalmazásával teljesíthetik, ezért egyre több technikai eszköz került és kerül az MN hadtáp rendszerébe.

Az egészségügyi szolgálat rendelőkben, gyógyintézetekben korszerű diagnosztikai és gyógyászati technikai eszközöket, háborús viszonyok között ezek speciális követelményeket kielégítő mobilizált változatait alkalmazza.

A harci és egyéb technikai eszközök üzem-, kenő- és karbantartó anyagainak biztosítására üzemanyagkutak, tábori csővezetékek, szivattyúállomások, üzemanyagtöltő és -szállító gépkocsik, utánfutók, könnyű és elasztikus, föld alatti tartályok, repülőtérei technológiai berendezések szolgálnak.

Jelentős mennyiségi és minőségi fejlesztés történt a tábori ételmezési eszközök terén, megkezdődött a teljes hűtlánc kialakítása. A béke ellátás színvonalának növelése érdekében egyre több konyha technikai eszköz kerül alkalmazásra.

A szárazföldi csapatok manővereinél, valamint az után- és hátraszállításoknál alkalmazásra kerülő forgalomtechnikai műszaki berendezések, az anyagmozgatási és konténerizációs eszközök a közlekedési technikának csak egy kisebb részét jelentik.

A teljesség igénye nélküli felsorolás is érzékelteti, hogy a hadtápszolgálattól korábban alkotott általános – anyagcentrikus – megítélés, szemlélet, korrekcióra szorul. Az anyagi biztosítás fogalmához ma már szorosan hozzáértendő a rendszerben alkalmazott technika, annak üzemben tartása, hadrafoghatóságának biztosítása.

Azonban a szemléleti változás a hadtápszolgálaton belül is szükséges. Gyakran tapasztalható, hogy a technikai eszközök igénybevételével, javításával kap-

csolatos feladatokat a szolgálati ágaknál nem jelentőségüknek megfelelően kezelik. Pedig aligha szükséges bizonyítani, hogy a legkörültekintőbben elkészített anyagi biztosítási, ellátási terv, illetve elgondolás sem realizálódhat maradéktalanul, ha a végrehajtás technikai oldala nem biztosított. Nyilvánvaló tehát, hogy a technikai eszközök mennyiségi meglétét, minőségét, azok hadrafoghatóságát a hadtápbiztosítás egyik fő tényezőjének kell tekintenünk.

A hadtáptechnikai eszközök üzemben tartásának helyzete, problémái

Eltérően más fegyvernemektől és szolgálatoktól, a hadtápszolgálatnál nincs rendszeresítve technikai eszközök javítására szervezet, az eszközök jelentős része egyedi jellegénél fogva pedig nem illeszthető az MN-ben kialakított javító szervezetek javítási technológiáihoz, nincsenek meg a technikai feltételek. Példának lehet említeni az egészségügyi technikai eszközök különleges követelményeit, az üzemanyag-tartályok, -hordók mosásának speciális igényű berendezéseit, vagy védőgázos hegesztő apparátus szükségességét.

Ezért a technikai eszközök javítását az üzemben tartó szolgálati ágak népgazdasági javító, illetve szolgáltató vállalatoknál végzetik. Ez a tény pedig sok problémát vet fel: a technikai eszközök javítása erősen decentralizált, a javításba adás szállítási szükségletet jelent, aminek terven felüli költségkihatása van, katonai üzemi megbízott szükségessége, illetve annak hiánya miatt jelentkező problémák, a vállalat monopolhelyzete, sajátos költségkalkulációja, a javítás nem a csapatok igényeinek megfelelő átfutási ideje stb.

A javításra fordítható költségkeretet aránytalanul terheli, hogy 10–15 éve rendszerben levő technikai eszközök javításához szükséges anyagokat az ipar már nem gyártja, illetve import beszerzésük már nem lehetséges, így azokat egyedileg kell legyártani. A költségkeretből a tárgyévben nem biztosítható javítások halmozódó javítási szükségletet jelentenek, ennek pedig harcalkészültségi kihatása van.

A javító szervezetek hiánya leginkább csapatszinten elvégzendő technikai kiszolgálásoknál és javításoknál jelent nagyobb problémát. A szolgálati ág vezető szaktechnikájának javítását a csapat pc. és gímű javítóműhelyben csak jó viszony, vagy végső esetben parancsnoki utasítás alapján végeztetheti. Javító szakanyagokkal azonban a technikai szolgálat nem rendelkezik, azok biztosítása más csatornán történik. A hadtáptechnikai eszközök javításához is felhasználható szakanyagoknál – mivel az nála terven felül jelentkező szükséglet – szabálytalan manipulációra kényszerül (pl.: utánfutók gumitömlői, gumiköpenyei).

A technikai eszközök – kidolgozott normák alapján történő – igénybevétele, tervszerű megelőző karbantartását, javítását tervező-szervező tevékenység jelenleg nem folyik, így azok fokozottabb mértékben használnának el. Sajnálatos módon nem teljesen alakult ki az az igénybevételei és okmányolási rend, melynek alapján a nagyértékű eszközök és berendezések technikai állapota egyértelműen megítélhető lenne.

Sajátos helyzetet teremt az is, hogy a hadtáptechnikai eszközök többsége nincs – mint pl. a gép- és harcjárművek – szorosan személyhez kötve. Így nehezen érvényesíthető a társadalmi tulajdon védelmének elve. További problémát jelent, hogy a hadtáptechnikai eszközökre vonatkozóan nincs egyértelműen meghatározva a rendkívüli műszaki meghibásodások, események, rendkívüli események fogalma, a kivizsgálás és felelősségre vonás rendje.

Számos hadtáptechnikai eszköz az alkalmazásba vételi vagy rendszeresítési

eljárás lefolytatása, illetve követelményeinek maradéktalan teljesítése nélkül került az MN rendszerébe, így eleve nem volt tervezhető az üzemben tartáshoz szükséges üzem-, kenő- és karbantartó anyag, nem alakult ki az igénybevétel és javítás „kényszerpályája”.

Az üzemben tartás szabályozásának lehetőségei, feltételei

Az MSZMP XI. kongresszusán a hatékonyságról és gazdaságosságról hozott határozatok érvényesítése érdekében szabályozni szükséges technikai eszközeink üzemben tartásának rendjét, meg kell teremteni a technikai kiszolgálás, javítás feltételeit.

A jövőben nem engedhető meg, hogy különböző technikai eszközöket a megfelelő utasítások előírásainak megkerülésével alkalmazzuk. Az anyagmozgatás és -tárolás korszerűsítése, pl. a különböző gépek és eszközök tömeges alkalmazását is követeli, azonban az egységesítés elvének, a rendszeresítés és alkalmazásba vétel követelményeinek figyelemmel kívül hagyása tovább súlyosbítja a hadtáptechnika üzemben tartásának helyzetét.

A szakterület problémáinak megoldása, komoly anyagi ráfordítást igényel, de megfelelő szabályozásokkal, utasításokkal, az adott lehetőségek kihasználásával is jelentős eredmények érhetők el.

Az irányítás és szabályozás szükségességét a jelenlegi helyzet követeli, a lehetőségek az alábbiakban foglalhatók össze:

1. Egyesített technikai-szolgálatok és javítóműhelyek

Jelenleg kísérlet folyik a csapatok különböző rendeltetésű technikai eszközei tervszerű megelőző karbantartásának, javításának egyesített javítóműhelyben történő biztosítására.

Célja az üzemben tartó szolgálat szakmai tevékenységének és a technikai biztosítási tevékenység szétválasztása, továbbá az egy helyen meglévő javító kapacitás racionálisabb kihasználása.

Mivel a hadtápszolgálat javító szervezetekkel nem rendelkezik, csapatszinten létrehozásukkal nem is számíthatunk, ezért ezt a lehetőséget maximálisan ki kell használni.

Meg kell vizsgálni, hogy a kezdetben tervezett néhány eszközön kívül még milyen hadtáptechnika javítását, milyen feltételek mellett lehet ebben a formában végeztetni.

Az egyesített technikai szolgálat működése azonban a javító szakanyagok egységes biztosítását is megköveteli. Ennek érdekében ki kell dolgozni a hadtáptechnika javító szakanyagainak – az egyesített technikai szolgálatánál alkalmazott kódrendszerhez illeszthető – kódrendszerét. Az igénybevételi normák szerint számított fajlagos javítási költség lehet alapja technikai eszközeink éves javítási költségének meghatározásához, melyből az egyesített technikai szolgálat beszerzi a szükséges javító anyagokat.

Az egyesített technikai szolgálatok és javítóműhelyek kísérlet egyik előnye, hogy az üzemben tartó szolgálat csak tervezi technikai eszközeinek tervszerű megelőző karbantartását, javítását, annak végrehajtását a technikai szolgálat végzi.

A hadrafoghatóság ilyen formában történő biztosításának azonban szigorú

feltételei vannak. Alapvető pl. a tervező-szervező tevékenység végzése, javítási tervek készítése.

Néhány kivételtől eltekintve technikai eszközeinkre nincsenek kidolgozva igénybevételi, javítási normák. Azon eszközökre melyekhez karbantartási utasítás is kiadásra került, vannak gyári ajánlások, azok végrehajtására azonban terv nem készül, a végrehajtás megtörténne okmányokon nem ellenőrizhető, javításuk csupán szükség szerint történik. Pedig az egyesített javítóműhely azt a lehetőséget is biztosítja, hogy pl. a gépjármű hordozórészsel egy időben, azzal párhuzamosan a szaktechnikai rész technikai kiszolgálása is megtörténjék, ha a szemlék ciklusai egyeztetettek.

A jelzett hiányosságok és problémák ellenére – természetesen azok felszámolásával – az egyesített technikai szolgálat adta lehetőséggel feltétlenül élnünk kell.

2. Központi javító bázis

Technikai eszközeink nagyjavítására, valamint egységek, magasabbegységek egyesített javítóműhelyeiben nem biztosítható javítási technológiát igénylő középjavítására indokolt központi javító bázis létrehozása. Látszólag csupán döntés kérdése, azonban a megvalósítás érdekében megalapozott számvetés, a lehetőségek és körülmények együttes figyelembevétele szükséges.

Eldönthető kérdés a javító bázis jellegének, méretének meghatározása. Nyilvánvaló, hogy egy olyan kapacitású és jellegű bázis megvalósítása, melyben az egészségügyi technikai eszközöktől a raktári anyagmozgató gépekig minden eszköz javítható lenne, nem lehetséges. Ennek pénzügyi kihatása messze meghaladja a lehetőségeinket, nem utolsósorban a népgazdaság kapacitásának indokolatlan lekötését jelentené.

Szolgálat főnökségek szakanyagainak javítására külön-külön központi bázis tervezése sem járható út, mert várható költségkihatása nem lenne kisebb az előbbinél, továbbá több azonos funkciójú gépi és technológiai berendezés párhuzamos üzemeltetésével kellene számolni, melyeknek folyamatos kihasználása nem lenne biztosított, a szükséges szervezetek létrehozásának a lehetőségei korlátozottak.

Véleményem szerint optimális megoldást jelentene a közel azonos javítási technológiát és gépi berendezéseket – pl. védőgázos hegesztő apparátust – igénylő technológiai eszközök egy központi bázison történő javítása. Modellként elfogadható, hogy egy szolgálat főnökség – pl. ÜSZF-ség – összes szaktechnikájának javítására központi javító bázist hozunk létre, kibővítve olyan gépi berendezésekkel, melyek lehetővé teszik a többi szolgálat speciális, egyedi javítási technológiát nem igénylő technikai eszközeinek javítását is. Kapacitás-méretének meghatározásához természetesen szükséges a tervezett eszközök javítási normáinak kidolgozása és az állománytáblákban illetve ellátási normákban szereplő mennyiségek figyelembevétele. A javításba adás és a javításból történő átvétel, valamint a javítás végrehajtásának okmányolási rendje az MN más hasonló tevékenységű házisaiban analógiájára történhet, esetleges módosításokkal, csupán mechanizmusának szabályozása szükséges.

3. Népgazdasági javító és szolgáltató vállalatok

Központi javító bázis létrehozásáig – az előzőekben említett hátrányai ellenére – népgazdasági javító és szolgáltató vállalatokkal kell technikai eszközeink üzemképességét biztosítani. A javító bázis megteremtése után azonban ezek

igénybevétele lényegesen csökken. A továbbiakban erre csak olyan speciális és egyedi eszközök vonatkozásában kell számolni, melyek javítására az MN-ben javító kapacitás létrehozása nem indokolt (pl. röntgenteknikai berendezések, egyéb rendelői és kórházi-technikai eszközök) ,illetve gazdaságosan nem használható ki (pl. hűtéstechnikai eszközök).

Az MN igényeinek fokozottabb érvényesítése érdekében azonban felül kell vizsgálni a javítás jelenlegi rendjét, el kell végezni a szükséges szabályozásokat. Egyik legfontosabb feladatnak a javításba adás és javításból történő átvétel színvonalának növelését látom, amely konkrét szakmai követelménytámasztásával hatással lehet az indokolatlan költségek felszámolására, a javítás minőségének fokozására.

*

Szerénytelenség – és nem utolsó sorban szakmai rövidlátás is lenne azt állítani, hogy e rövid értékelés teljesen átfogó képet ad a jelenlegi bonyolult helyzetről, hiszen egyes részterületeiről is lényegesen többet lehet és kell a jövőben publikálni. De nem is ez volt az elvárás. Célom a figyelem felkeltése és egy meglehetősen mostohán kezelt területre való irányítása volt, abban a reményben, hogy az igen nagy értékű szaktechnikánk üzemben tartásának kérdései mielőbb megoldást nyerjenek.